Luật Hải Quan Sửa Đổi Số 11/2026/QH16: Những Thay Đổi Mới Nào Có Nghĩa Chiến Lược Đối Với Chủ Thể Quyền?

Đối với các chủ thể quyền nước ngoài đang hoạt động tại Đông Nam Á, một trong những diễn biến pháp lý đáng chú ý nhất hiện nay là sự cải cách toàn diện của Việt Nam đối với cơ chế thực thi quyền sở hữu trí tuệ (**SHTT**) tại biên giới. Với việc **Luật hải quan sửa đổi số 11/2026/QH16**, được Quốc hội thông qua ngày 23/8/2026 và có hiệu lực từ ngày 01/3/2027, Việt Nam đã đưa vào áp dụng một loạt biện pháp thực thi thế hệ mới, góp phần tăng cường đáng kể hiệu quả bảo vệ quyền SHTT trong hoạt động xuất nhập khẩu.
Luật Hải quan sửa đổi trao cho cơ quan hải quan thẩm quyền chủ động (**ex officio**) trong việc phát hiện và xử lý các hành vi xâm phạm quyền SHTT, mở rộng phạm vi giám sát đối với hàng hóa quá cảnh và đơn giản hóa thủ tục đăng ký kiểm soát hải quan đối với đối tượng quyền SHTT. Những thay đổi này không chỉ hiện đại hóa cơ chế kiểm soát biên giới của Việt Nam mà còn đưa khung pháp lý về thực thi hải quan tiến gần hơn tới các tiêu chuẩn và cam kết thương mại quốc tế. Nhờ đó, các sửa đổi được kỳ vọng sẽ làm thay đổi đáng kể chiến lược bảo hộ quyền SHTT xuyên biên giới của doanh nghiệp tại Việt Nam và trên toàn khu vực.

Những thay đổi pháp lý quan trọng đối với chủ thể quyền SHTT

1. Mở rộng kiểm soát đối với hàng hóa quá cảnh

Trước đây, cơ chế bảo vệ quyền SHTT tại biên giới chủ yếu tập trung vào hàng hóa xuất khẩu và nhập khẩu. Theo quy định mới, **hàng hóa quá cảnh** chính thức được đưa vào phạm vi kiểm soát chuyên biệt về thực thi quyền SHTT tại biên giới. Quy định này khắc phục một lỗ hổng pháp lý từng bị các mạng lưới buôn bán hàng giả trong khu vực lợi dụng để trung chuyển hàng hóa xâm phạm quyền SHTT qua các cảng biển và hành lang logistics của Việt Nam trước khi đưa vào các thị trường thứ ba.

2. Trao quyền chủ động tạm dừng thông quan (Ex Officio) cho cơ quan hải quan

Cán bộ hải quan được trao cơ sở pháp lý rõ ràng để **chủ động quyết định tạm dừng thủ tục hải quan** khi có căn cứ cho rằng lô hàng nhập khẩu, xuất khẩu hoặc quá cảnh có chứa hàng giả hoặc hàng hóa xâm phạm quyền SHTT. Trước đây, việc can thiệp của cơ quan hải quan phần lớn phụ thuộc vào các yêu cầu chính thức từ chủ thể quyền và thường mang tính phản ứng sau khi vi phạm đã được phát hiện.

3. Phân cấp và rút ngắn thời gian đăng ký kiểm soát hải quan đối với quyền SHTT

Chủ thể quyền hiện có thể nộp hồ sơ đăng ký bảo vệ quyền SHTT tại hải quan (yêu cầu kiểm tra, giám sát hải quan) trực tiếp tại các **cơ quan hải quan khu vực** thay vì chỉ thực hiện qua đầu mối tập trung như trước đây. Đồng thời, thời hạn xử lý hồ sơ được rút ngắn từ **20 ngày làm việc xuống còn 10 ngày làm việc**, giúp quá trình đăng ký được thực hiện nhanh chóng và hiệu quả hơn. Thời hạn hiệu lực của biện pháp giám sát vẫn được duy trì là **02 năm** và có thể gia hạn thêm **02 năm** trong thời hạn bảo hộ của đối tượng quyền SHTT.

4. Tăng cường quản lý hoạt động thương mại điện tử xuyên biên giới

Luật mới bổ sung các nghĩa vụ cụ thể về chia sẻ dữ liệu và các thủ tục kiểm soát hải quan áp dụng đối với hàng hóa giao dịch qua thương mại điện tử xuyên biên giới cũng như các đơn vị vận hành nền tảng thương mại điện tử. Đây là giải pháp nhằm xử lý tình trạng gia tăng các lô hàng nhỏ lẻ được vận chuyển qua biên giới, vốn thường được sử dụng để phân phối hàng giả và hàng hóa xâm phạm quyền SHTT.

So sánh giữa quy định trước đây và Luật số 11/2026/QH16		
	Cơ chế hải quan trước đây	**Theo Luật số 11/2026/QH16**
Hàng hóa quá cảnh	Không thuộc phạm vi kiểm soát chuyên biệt về SHTT hoặc chưa được quy định rõ ràng	**Được quy định rõ** thuộc phạm vi kiểm soát hải quan đối với quyền SHTT
pháp chủ động của cơ quan hải quan (Ex Officio)	Bị hạn chế đáng kể; phần lớn phụ thuộc vào yêu cầu trước đó của chủ thể quyền	**Có cơ sở pháp lý rõ ràng** để chủ động tạm dừng thông quan đối với hàng hóa nghi ngờ là hàng giả hoặc xâm phạm quyền SHTT
Thời gian thẩm định hồ sơ đăng ký kiểm soát hải quan	Tối đa **20 ngày làm việc**	**10 ngày làm việc**
Cơ quan tiếp nhận hồ sơ đăng ký kiểm soát hải quan	Chủ yếu theo cơ chế nộp hồ sơ tập trung	Cho phép nộp hồ sơ tại **các cơ quan hải quan khu vực**
Lô hàng thương mại điện tử	Áp dụng các thủ tục hải quan thông thường	Áp dụng **cơ chế kiểm soát số hóa chuyên biệt** và quy định rõ trách nhiệm của các đơn vị vận hành nền tảng

Các hành động thực tiễn dành cho chủ thể quyền SHTT

- **Chủ động đăng ký hoặc cập nhật hồ sơ bảo hộ tại hải quan:** Chủ thể quyền nên bảo đảm rằng tất cả các nhãn hiệu, kiểu dáng công nghiệp và sáng chế liên quan đã được đăng ký bảo hộ tại Việt Nam và thực hiện thủ tục đăng ký kiểm tra, giám sát hải quan trước thời điểm Luật có hiệu lực vào ngày 01/3/2027. Việc chuẩn bị sớm sẽ giúp tận dụng tối đa các cơ chế thực thi mới và tăng cường khả năng phát hiện, ngăn chặn hàng hóa xâm phạm quyền SHTT tại cửa khẩu.

- **Thiết lập cơ chế liên lạc và phản hồi tại địa phương:** Do cơ chế tạm dừng thông quan theo thẩm quyền chủ động của cơ quan hải quan (*ex officio*) đòi hỏi việc xác minh thông tin trong thời gian ngắn nhằm tránh các rủi ro phát sinh từ việc tạm giữ hàng hóa không có căn cứ, chủ thể quyền cần xây dựng quy trình phản hồi nhanh giữa đại diện SHTT tại Việt Nam và các đơn vị hải quan, cửa khẩu có liên quan. Điều này giúp bảo đảm việc xử lý các vụ việc nghi ngờ xâm phạm được tiến hành kịp thời và hiệu quả.

- **Cung cấp tài liệu nhận diện sản phẩm cho cơ quan hải quan:** Chủ thể quyền nên cung cấp cho cơ quan hải quan Việt Nam các hướng dẫn kỹ thuật, tài liệu nhận diện sản phẩm chính hãng và tổ chức các hoạt động đào tạo cần thiết. Những tài liệu này sẽ hỗ trợ cán bộ hải quan phân biệt hàng hóa chính hãng với hàng giả, hàng xâm phạm quyền SHTT trong quá trình kiểm tra thực tế hoặc thông qua các hệ thống kiểm tra, giám sát điện tử.

Lời kết

Để tận dụng hiệu quả các cơ chế bảo vệ mới theo **Luật số 11/2026/QH16**, chủ thể quyền SHTT không nên chỉ dựa vào việc đăng ký quyền SHTT mà cần xây dựng chiến lược thực thi chủ động, bao gồm đăng ký giám sát hải quan, duy trì đầu mối liên lạc thường xuyên với cơ quan thực thi và hỗ trợ công tác nhận diện hàng hóa. Đây sẽ là những yếu tố quan trọng giúp tối ưu hóa hiệu quả bảo vệ quyền SHTT tại biên giới trong giai đoạn tới.

KENFOX IP & Law Office hỗ trợ chủ thể quyền và các hãng luật nước ngoài trong việc đăng ký giám sát hải quan, chuẩn bị chứng cứ nhận diện sản phẩm, ứng phó với lô hàng nghi vấn và thực hiện các biện pháp thực thi quyền có liên quan tại Việt Nam. Chúng tôi có thể hỗ trợ đánh giá những quyền và tuyến vận chuyển cần ưu tiên, đồng thời chuẩn bị hồ sơ và cơ chế ứng phó cần thiết để thực thi quyền hiệu quả tại biên giới.

.

Nguyễn Vũ Quân | Partner, IP Attorney

Contact
KENFOX IP & Law Office
Building No. 6, Lane 12/93, Chinh Kinh Street, Nhan Chinh Ward, Thanh Xuan District, Hanoi, Vietnam
Tel: +84 24 3724 5656
Email: info@kenfoxlaw.com / kenfox@kenfoxlaw.com